શ્રી શત્રુંજય – મુક્તિ સમ્યગ્જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

શ્રી શત્રુંજય-મુક્તિ સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે સમ્યગ્ જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

C/o. શાહ ગોવિંદજી વીરમ, ફેકટરી કમ્પાઉન્ડ, મોંઢા રોડ, ઔરંગાબાદ – ૪૩૧ ૦૦૧

સમ્યગ્જ્ઞાન વિશારદ

◆◆◆ અભ્યાસક્રમ જવાબ પત્ર ◆◆◆ નવમ્બર – ૨૦૨૨

એનરોલમેન્ટ નંબર ______ {૬} ગામ ______

વિદ્યાર્થીનું નામ ______

પ્રશ્ન-૧ ખાલી જગ્યા

(૧)	દખલગિરી
(૨)	મન – પવન
(૩)	અગ્રગણ્ય
(૪)	પ્રમાદ
(૫)	અસંજ્ઞી
(૬)	ઉપશમાદિ
(૭)	આહાર
(૮)	ધર્મની
(૯)	દર્શનોપયોગ
(૧૦)	પૃથ્વીકાયાદિ
(૧૧)	ચિત્તની શુદ્ધિ
(૧૨)	નામોચ્ચારણ
(૧૩)	નિર્વેદ
(૧૪)	વનસ્પતિ/વન૦કાય
(૧૫)	છઠ્ઠા
(૧૬)	શ્રી બ્રહ્મલોકને
(૧૭)	સપૃથકત્વ
(૧૮)	સિદ્ધસેન
(૧૯)	ક્ષપક શ્રેણીએ
(૨૦)	વૃદ્ધવાદી સૂરિ

પ્રશ્ન-૨ એક જ શબ્દમાં

(૧)	મયુર
(૨)	શ્રી શાંતિનાથ ભ૦
(૩)	સ્થિતિ
(૪)	ઘોડા
(૫)	શ્વાસોશ્વાસ
(૬)	ક્ષાયિકસમ્યક્ત્વ
(૭)	મોક્ષ
(૮)	અસંગ
(૯)	ચંડી દેવી
(૧૦)	નલિનીગુલ્મ વિમાન
(૧૧)	અગ્નિકાય નું
(૧૨)	ભરુચ
(૧૩)	સિદ્ધસેન દિવાકરસૂરિ
(૧૪)	અનનુષ્ઠાન
(૧૫)	નાસિકા ના.
(૧૬)	વનસ્પતિ
(૧૭)	વ્યંતર દેવ
(૧૮)	મને
(૧૯)	૬૦
(૨૦)	જ્યોતિષિ

પ્રશ્ન-૩ શબ્દનો અર્થ

(૧)	વસ્ત્ર/કપડો
(૨)	હવા
(૩)	નાશકર્યો જેણે
(૪)	જઘન્યથી
(૫)	પૃથ્વીકાયાદિ
(૬)	ઉપદ્રવ
(૭)	બોલવી જોઈએ
(૮)	સાત
(૯)	સ્થિતિ વાળા
(૧૦)	તિર્યંચ
(૧૧)	કાંઈક ઉણું

પ્રશ્ન-૩ શબ્દનો અર્થ

(૧)	વર્સ/વર્ણનું
(૨)	ખાધો
(૩)	થોડા કર્મવાળો
(૪)	ગર્ભજ તિર્યંચ

(૬) ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ

પ્રશ્ન-૪ જોડકાં જોડો

(૧)	7	(૬)	3
(૨)	10	(૭)	5
(૩)	1	(૮)	4
(૪)	9	(૯)	8
(૫)	૨	(૧૦)	6

પ્રશ્ન-૫ સંખ્યામાં જવાબ

(૧)	૧૧ મું (11)
(૨)	3
(૩)	7
(૪)	31
(૫)	33 સાગરોપમ
(૬)	8
(૭)	6
(૮)	1
(૯)	5
(૧૦)	138

પ્રશ્ન-૬ ✓ કે × / **પ્રશ્ન-૭ આ વાક્ય ક્યા પાને છે તે નંબર**

	પ્રશ્ન-૬		પ્રશ્ન-૭	હિં૦
(૧)	×	(૧)	૧૫	१३
(૨)	✓	(૨)	૨૩	१९
(૩)	✓	(૩)	૪	४
(૪)	×	(૪)	૭	६
(૫)	✓	(૫)	૧૬	१५
(૬)	×	(૬)	૧૨	८
(૭)	×	(૭)	૬	५
(૮)	✓	(૮)	૧૦	९
(૯)	×	(૯)	૧૩	१२
(૧૦)	✓	(૧૦)	~~૧૯~~ → ૨૪	20

પ્રશ્ન ૧-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૨-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૩-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૪-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૫-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૬-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૭-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૮-મેળવેલ ગુણ	=	કુલ ગુણ

રીમાર્ક ______ તપાસનારની સહી ______

પ્રશ્ન - ૮ તમારી ભાષા માં સમજાવો —

૧. <u>શુક્લધ્યાન</u> - મન, વચન, કાયાના શુદ્ધ વ્યાપારવાળા સાધુને ત્રણ વિશેષણોથી યુક્ત પ્રથમ શુક્લધ્યાન કહ્યું છે - ત્રણ વિશેષણોનું સ્વરૂપ આ પ્રકારે છે — પ્રથમ - સવિતર્ક સ્વરૂપ - જે ધ્યાનમાં અન્તરંગ વિચારણારૂપ ધ્વની થાય છે તે સવિતર્ક ધ્યાન છે. દ્વિતીય — સવિચાર સ્વરૂપ — જે ધ્યાનમાં પૂર્વે જણાવેલ જે વિતર્ક વિચારણારૂપ અર્થ તેને અર્થાન્તર માં, શબ્દને શબ્દાંતરમાં અને યોગને યોગાન્તરમાં સંક્રમાવે એવા ધ્યાન ને સવિચાર સંક્રમ કહેવાય છે. તૃતીય — સપૃથક્ત્વ સ્વરૂપ — જે ધ્યાનમાં પૂર્વોક્ત વિતર્ક સવિચાર અર્થ, વર્ણ, યોગાન્તર માં સંક્રમાવે છે અથવા ગુણને ગુણાંતરમાં અથવા પર્યાયને પર્યાયાંતરને પ્રાપ્ત કરે છે. તેને સપૃથક્ત્વ ધ્યાન કહે છે. દ્રવ્ય ગુણ, એના પર્યાયોના વિચારોથી પૃથક્ત્વ બુદ્ધિ થાય એવા ધ્યાનને સપૃથક્ત્વ જાણવું.

૨. <u>પ્રાણાયામ</u> — શ્વાસોશ્વાસનું નિયમન આધ્યાત્મિક વિશ્વમાં વિશિષ્ટ સ્થાન ધરાવે છે. શ્વાસોશ્વાસ એ જીવના પ્રાણ છે અનું નિયમન પ્રાણાયામના નામે ઓળખાય છે. એના ત્રણ સ્વરૂપ પ્રસિદ્ધ છે. ૧. પૂરક પ્રાણાયામ — સાધક પૂરક ધ્યાનના યોગથી અત્યંત પ્રયત્ન કરીને બાર અંગુલ બહારથી ચારે બાજુથી ખેંચીને શરીરના અંદરની સર્વ નાડીઓને પૂર્ણ ભરે છે તે પૂરક પ્રાણાયામ કહેવાય
(૨) રેચક પ્રાણાયામ — પૂરક પ્રાણાયામ પછી યોગીસાધક યોગસામર્થ્યથી વાયુને નાભિકમલ થી ધીરે ધીરે ઘણા પ્રયત્નથી બહાર કાઢે છે. એને રેચક પ્રાણાયામ કહેવાય છે. (૩) કુમ્ભક પ્રાણાયામ — યોગી કુંભક નામના પવનને નાભિકમલથી કુંભક નામના ધ્યાન વડે ઘટના આકારે સ્થિર કરે છે એને કુંભક પ્રાણાયામ કહે છે.

૩. <u>શ્રી માનતુંગસૂરિ</u> — ભોજરાજાની ધારાનગરીમાં બાણ અને મયુર નામ ના બે પંડિત હતા જે પોતાની કવિત્વ શક્તિ થી ચમત્કારો બતાવતા હતા. રાજસભામાં એમના ચમત્કાર જોઈ ને જૈનોના દ્વેષી વિપ્રે ભોજરાજાને કહ્યું કે જૈનો માં કોઈ પોતાની એવી શક્તિ દેખાડે તો જ રાજ્યમાં રાખવા અન્યથા દેશનિકાલ આપવો ત્યારે રાજાએ શ્રી માનતુંગસૂરિને આ વાત કરી ત્યારે સૂરિજી પોતે જ આ ચમત્કાર દેખાડવા તૈયાર થયા. એમને કહેવા પ્રમાણે એક કોઠડી માં લોખંડની સાંકળો થી મારા હાથપગને બાંધો અને ચુમ્માલિશ તાળા લગાવો હું સ્તોત્રની રચના કરીશ ત્યારે બેડીઓ, સાંકળો, તાળાઓ તૂટતાં જશે અને હું ઓરડાની બહાર આવીશ. એમના કહ્યા પ્રમાણે રાજાએ કર્યું - સૂરિજી એ શ્રી આદિશ્વર પ્રભુની પ્રાર્થના કરી એમની રચેલી એક એક ગાથા સાથે તાળા તૂટતા ગયા અને એ બંધનમુક્ત થઈ બહાર આવી ગયા. એ સ્તોત્ર આજે ભક્તામર નામથી પ્રસિદ્ધ છે.

પ્ર૦ ૪ — <u>ઉપપાત અને ચ્યવન દ્વાર</u> — આ સૃષ્ટિ અનાદિકાળથી છે અને અનંતા કાળ સુધી રહેવાની છે. આ સંસાર માં જન્મમરણ ચાલુ છે. કાળનું કેવળીની દૃષ્ટિએ અવિભાજ્ય અંગ જે સમય કહેવાય છે એવા એક સમય માં સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા અને અનંતા જીવો ના જન્મ મરણ થાય છે તે નીચે પ્રમાણે

દંડકની સંખ્યા	દંડક ના નામ	ઉપપાત - ચ્યવન એક સમયમાં (જન્મ) (મરણ)	૪ - પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેઉકાય, અને વાયુકાય -
૨	ગર્ભતિર્યંચ બે અને તેઇન્દ્રિય	સંખ્યાતા	
૧૫.	ચઉરેન્દ્રિય, નારકી દેવતા	અસંખ્યાતા.	અસંખ્યાતા
૧.	ગ૦ મનુષ્ય	સંખ્યાતા	
૧.	વનસ્પતિકાય	અનંતા	

૫. <u>અનુષ્ઠાન ના ચાર પ્રકાર</u> — સુખ પામવાના હેતુથી કરાતી દરેક ક્રિયા અનુષ્ઠાન કહેવાય છે.
૧. જેમાં અધિક પ્રયત્ન હોય, જેનાથી કરનાર નો હિતકારી ઉદય થાય એવી પ્રીતિ રુચિ હોય, અન્ય કાર્ય ત્યાગ કરીને જે ક્રિયાને એક નિષ્ઠાથી કરે તે "પ્રીતિ અનુષ્ઠાન" કહેવાય છે.
૨. વિશેષ મહત્વના યોગે બુદ્ધિમાન પુરુષાર્થની અત્યંત વિશુદ્ધ યોગવાળી ક્રિયા તે "ભક્તિ અનુષ્ઠાન"
૩. સર્વ ધર્મ આરાધના માં ઉચિતપણે આગમ અનુસાર ક્રિયા કરવી તે "વચનાનુષ્ઠાન"
૪. અત્યંત અભ્યાસથી સત્પુરુષોની જે સહજ સુંદર ક્રિયા થાય તે "અસંગાનુષ્ઠાન".